

PRAKSISOVERSIGT · STATSFORFATNINGSRET

Praksisoversigt over domstolsprøvelse af loves grundlovsmæssighed og grundlovens § 73

Prøvelsesret, søgsmålskompetence og grænsen mellem ekspropriation og erstatningsfri regulering

Version 2 · Opdateret 6. sep. 2026 · 45 afgørelser · 2001-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Domstolene har en ulovbestemt ret til at prøve, om love og forvaltningsindgreb er forenelige med grundloven – men adgangen til at få prøvelsen gennemført er snæver, og selve prøvelsen er tilbageholdende over for lovgivningsmagts og regeringens vurderinger. Praksis viser to skarpt adskilte spor: et processuelt spor om retlig interesse, hvor hovedreglen er, at generelle regler kun kan prøves i tilknytning til en konkret forvaltningsakt, og et materielt spor om [grundlovens § 73](#), hvor grænsen mellem ekspropriation og erstatningsfri regulering afgøres ved et samlet skøn over indgrebets formål, generalitet, intensitet og karakter. Oversigten samler Højesterets, landsretternes, byretternes og de administrative nævns praksis fra 2001 til 2026 og viser, at borgere og foreninger meget sjældent slipper igennem nåleøjet, mens myndighedernes konkrete ekspropriationsbeslutninger derimod prøves ganske intensivt på nødvendighed og proportionalitet.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Domstolene har en ulovbestemt ret til at prøve loves grundlovsmæssighed, men går ikke imod den forfatningsretlige vurdering, som regering og Folketing har lagt til grund, medmindre der er sikkert grundlag herfor.
- 02** Der gælder ikke *actio popularis* i dansk ret: sagsøgeren skal godtgøre en aktuel, konkret og individuel interesse i den nedlagte påstand.
- 03** Prøvelse af generelle lovregler kan som udgangspunkt kun ske i forbindelse med prøvelsen af en konkret forvaltningsakt truffet i medfør af reglerne.
- 04** Maastricht-undtagelsen (UfR 1996.1300 H) giver kun adgang til abstrakt prøvelse, når sagen angår overførsel af lovgivnings- eller myndighedskompetence eller forhold af indgribende betydning for den danske befolkning i almindelighed – den er hverken anvendelig på generelle miljøregler eller på våbeneksporttilladelser.
- 05** Foreninger, der ikke selv er konkret og individuelt berørt og ikke ved lov er tillagt klageret eller partsstatus, har kun søgsmålskompetence, hvis særlige omstændigheder – typisk en særstatus på området – taler herfor.

- 06** Et bredt formuleret vedtægtsformål og en anerkendt civilsamfundsrolle giver ikke i sig selv søgsmålskompetence; det gør heller ikke, at en afvisning i praksis efterlader afgørelsestypen uden domstolskontrol.
- 07** Regeringens udenrigs- og sikkerhedspolitiske prærogativ efter [grundloven § 19](#) taler imod at lempe kravene til retlig interesse i sager om våbeneksport og udenrigspolitiske risikoafvejninger.
- 08** Grundlovens ejendomsbegreb er meget bredt og omfatter alle rettigheder, der skaber grundlaget for fysiske eller juridiske personers økonomiske eksistens og virke – også offentligt stiftede tilladelser.
- 09** Om et indgreb er ekspropriation eller erstatningsfri regulering afgøres ved et samlet skøn over indgrebets formål, generalitet, intensitet, om det angår fremtidig eller aktuel råden, og om rettigheden tilintetgøres eller overføres til andre.
- 10** Generelle indgreb på et i forvejen reguleret marked, som ikke overfører ejendomsret og er midlertidige, er som hovedregel erstatningsfri regulering – det gælder også et lovbestemt loft over huslejestigninger.
- 11** En fredning eller et pesticidforbud er ikke ekspropriation, når ejendomsretten bevares, indgrebet er arealmæssigt begrænset og der ydes fuld erstatning efter lovens egne erstatningsregler.
- 12** En vejmyndigheds skønsmæssige nedlæggelse af en privat fællesvej udgør ikke ekspropriation, hvis privatvejslovens betingelser er opfyldt – ophøret af færdselsretten ligger da inden for det, man må tåle som erstatningsfri regulering.
- 13** Konkrete ekspropriationsbeslutninger prøves derimod intensivt på lovlighed, nødvendighed, tidsmæssig aktualitet og proportionalitet, og bedømmelsen sker ud fra forholdene på afgørelsestidspunktet.
- 14** Manglende undersøgelse af alternative og mindre indgribende løsninger er den hyppigste ugyldighedsgrund i klagenævnenes og Vejdirektoratets praksis om ekspropriation.
- 15** Efter [grundloven § 73, stk. 3](#) kan både ekspropriationsaktens lovlighed og erstatningens størrelse indbringes for domstolene, men erstatningsudmålingen skal først have været forelagt taksationsmyndighederne.

Prøvelsesrettens grundlag i magtens tredeling og domstolenes tilbageholdenhed

§ 1

Prøvelsesretten er ikke skrevet ind i grundloven. Den udledes af magtens tredeling i [grundloven § 3](#), hvorefter »[d]en dømmende magt er hos domstolene«, sammenholdt med [grundloven § 63, stk. 1](#), hvorefter »[d]omstolene er berettigede til at påkende ethvert spørgsmål om øvrighedsmyndighedens grænser«. § 63 angår efter sin ordlyd forvaltningen, men praksis har siden længe anerkendt en tilsvarende – ulovbestemt – kompetence til at efterprøve, om en lov er forenelig med grundloven.

Rækkevidden af § 63 som selvstændig retssikkerhedsgaranti fremgår af **Sag 276/2013**, hvor Højesteret prøvede Advokatnævnets afvisning af en klage på grund af manglende kompetence, uanset at retsplejelovens

Højesteret stadfæstede i [BS-499/2023-HJR](#) og tilføjede en selvstændig begrundelse: påstandenes **generelle udformning** – at reglerne skulle kendes retsstridige i forhold til alle og enhver – udelukkede i sig selv retlig interesse. Det gjaldt også for [miljøbeskyttelseslovens § 21 b](#), selv om dyrkningsforbuddet i 25-meterzonen gælder umiddelbart uden nogen forudgående myndighedsafgørelse. Højesteret fremhævede, at klagenævnet i en senere konkret sag netop vil kunne prøve, om indsatsplanbekendtgørelsen er i overensstemmelse med grundloven, EMRK og EU-retten:

I den forbindelse vil nævnet kunne prøve bl.a., om indsatsplanbekendtgørelsens § 7, stk. 2, er i overensstemmelse med grundloven, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og EU-retten, ligesom domstolene vil kunne prøve dette, hvis Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse indbringes for domstolene.

Samme linje ses uden for grundlovsområdet. I [BS-3521/2021-HJR](#) afviste Højesteret klageberettigelse for en privatperson i en lokalplansag, fordi kravene om individuel og væsentlig interesse efter [planloven § 59](#) ikke var opfyldt – og fastslog samtidig, at den danske praksis er forenelig med Århus-konventionens krav om »tilstrækkelig interesse«.

LOV

[Grundloven § 73, stk. 1](#)
[Miljøbeskyttelsesloven § 21b, stk. 1](#)
[Miljøbeskyttelsesloven § 26a, stk. 1](#)
[Planloven § 59, stk. 1](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om manglende retlig interesse i at prøve generelle miljøregler uden konkrete afgørelser	03.05.2024
	Højesteret · Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen	01.06.2023
	Landsretten · Dom om Retlig Interesse i Sag om Grundvandsbeskyttelsesregler	02.12.2022

Maastricht-undtagelsen: hvornår kan generel lovgivning prøves uden konkret berørthed

§ 3

Undtagelsen fra hovedreglen stammer fra Højesterets Maastricht-kendelse, **UfR 1996.1300 H**, som i nyere praksis konsekvent citeres som den eneste anerkendte adgang til abstrakt prøvelse. Østre Landsret gengav den i [BS-15215/2020-OLR](#) således:

Prøvelse af gyldigheden af generelle regler antages dog at kunne ske, uanset at betingelserne om konkret og aktuel interesse ikke er opfyldt, såfremt sagen må anses for at have indgribende betydning for den danske befolkning i almindelighed, jf. U 1996.1300 H og U 2011.984 H.

Undtagelsen blev faktisk anvendt i Lissabon-sagen. Højesteret havde ved kendelsen **U.2011.984 H** tilladt de 30 borgere at føre sagen, fordi tvisten angik lovgivningskompetence inden for væsentlige livsområder af indgribende betydning for den danske befolkning – adgangen til domstolsprøvelse behøvede derfor ikke at være betinget af konkrete, senere udstedte EU-retsakter. At sagen efterfølgende endte med frifindelse i [BS-199/2012-HJR](#) ændrer ikke ved, at Maastricht-kriterierne åbnede døren.

Uden for suverænitetsafgivelsens område er undtagelsen derimod blevet afvist konsekvent. I [BS-26806/2024-OLR](#) formulerede Østre Landsret grænsen præcist:

Der findes heller ikke på baggrund af den såkaldte Maastricht-doktrin, jf. U 1996.1300 H, grundlag for alligevel at give organisationerne adgang til en realitetsprøvelse af deres påstande. Sagen angår således ikke overførsel

af lovgivnings- eller myndighedskompetence eller – uanset sagens alvorlige karakter – i øvrigt forhold, som er af indgribende betydning for den danske befolkning i almindelighed.

For Højesteret i [BS-24622/2025-HJR](#) var parterne endog enige om, at Maastricht-kriterierne ikke fandt anvendelse. Det illustrerer, at undtagelsen i praksis er reserveret til konstitutionelle spørgsmål om overladelse af beføjelser – ikke til indgribende, men almindelig, materiel lovgivning eller til enkeltafgørelser med alvorlige internationale konsekvenser.

LOV	Grundloven § 20	
PRAKSIS	Højesteret · Humanitære organisationer afvist: Ingen søgsmålskompetence i sag om F-35-våbeneksport	18.03.2026
	Højesteret · Lissabon-dommen: Højesteret fandt ikke, at Danmarks tiltrædelse af Lissabon-traktaten var i strid med Grundloven	20.02.2013
	Landsretten · Afvisning af søgsmål fra humanitære organisationer om dansk våbeneksport til F-35-programmet grundet manglende retlig interesse	11.04.2025
	Landsretten · Dom om Retlig Interesse i Sag om Grundvandsbeskyttelsesregler	02.12.2022

Foreningers søgsmålskompetence: kravet om lovhjemlet klageret eller særstatus

Foreninger, der ikke selv er adressat for eller konkret berørt af den anfægtede afgørelse, kan kun undtagelsesvis føre sag i eget navn. Højesteret opstillede testen udtrykkeligt i [BS-24622/2025-HJR](#), hvor Mellemfolkeligt Samvirke, Oxfam Danmark, Amnesty International Danmark og den palæstinensiske organisation Al-Haq søgte at få eksporttilladelser efter [våbenloven § 6](#) kendt ugyldige:

Foreninger, der ikke selv er konkret og individuelt berørte af de spørgsmål, der ønskes pådømt, og som ikke ved lov er tillagt klageret, partsstatus eller søgsmålskompetence, kan kun anses for at have retlig interesse, hvis særlige omstændigheder taler herfor – f.eks. hvis foreningen er tillagt en særstatus med hensyn til de spørgsmål, der ønskes pådømt.

Højesteret henviste til [UfR 2019.437](#) og tiltrådte, at organisationerne ikke havde en særstatus på våbeneksportområdet. Østre Landsret havde i [BS-26806/2024-OLR](#) uddybet, hvorfor de sædvanlige argumenter ikke bar:

- **Brede vedtægtsformål** kan ikke i sig selv begrunde søgsmålskompetence.
- **Faktisk berørthed** i konfliktområdet rakte ikke, fordi organisationernes arbejdsvilkår i Gaza »ikke adskiller sig fra forholdene for borgere, virksomheder eller andre foreninger og organisationer i Gaza i øvrigt«.
- **Kausalkæden** fra dansk eksport til USA, videre til Israel og derfra til luftangreb var for indirekte, ikke mindst fordi tilladelserne bygger på »samlede risikoafvejninger, herunder af andre staters evne og vilje til at overholde folkeretten«.
- **Traktatgrundlaget** gav ikke særstatus: FN's våbenhandelstraktat anerkender civilsamfundets rolle i præamblen, men indeholder – »[i] modsætning til Århus-konventionen på miljøområdet« – ingen bestemmelser om offentlig deltagelse eller adgang til klage og domstolsprøvelse.
- **Domstolstomrummet** – at ingen anden potentiel sagsøger kunne udpeges – var heller ikke tilstrækkeligt.

Linjen svarer til [BS-8151/2018-HJR](#), hvor Højesteret afviste Patientdataforeningens søgsmål mod Region Syddanmark i DAMD-sagen alene på det processuelle grundlag, uden at berøre realiteten om ulovlig lagring af patientdata.

I [BS-15215/2020-OLR](#) blev spørgsmålet om foreningens selvstændige søgsmålskompetence slet ikke afgjort: da sagen var anlagt af foreningen som **mandatar** for medlemmerne, og medlemmerne selv manglede retlig interesse, faldt spørgsmålet bort. Det er et praktisk vigtigt punkt – mandatarkonstruktionen løfter ikke medlemmerne over tærsklen.

LOV	Retsplejeloven § 253, stk. 1, 2	Våbenloven § 6	
PRAKSIS	Højesteret · Humanitære organisationer afvist: Ingen søgsmålskompetence i sag om F-35-våbeneksport		18.03.2026
	Højesteret · Patientdataforeningens manglende søgsmålskompetence i sag om ulovlig helbredsdataindsamling (DAMD-sagen)		16.10.2018
	Landsretten · Afvisning af søgsmål fra humanitære organisationer om dansk våbeneksport til F-35-programmet grundet manglende retlig interesse		11.04.2025
	Landsretten · Dom om Retlig Interesse i Sag om Grundvandsbeskyttelsesregler		02.12.2022

§ 5 Regeringsprærogativet efter § 19 som skranke for domstolsprøvelse

Parallelt med organisationssagen afgjorde Højesteret samme dag [BS-24667/2025-HJR](#), hvor en palæstinensisk statsborger anfægtede de samme eksporttilladelser. Sagsøgeren gjorde gældende, at hans nevø var dræbt i luftangreb, at hans barndomshjem i Gaza var ødelagt, at hans familie levede under umenneskelige forhold, og at han var afskåret fra at vende tilbage. Han var dermed langt mere konkret berørt end organisationerne.

Højesteret afviste alligevel. Retten lagde afgørende vægt på, at han ikke var adressat for tilladelserne, og at han heller ikke af anden grund var konkret og individuelt berørt på en måde, der begrundede retlig interesse.

Myndighederne havde i den forbindelse påberåbt sig, at sagen berørte udenrigs- og sikkerhedspolitiske vurderinger knyttet til regeringsprærogativet i [grundloven § 19, stk. 1](#), hvorefter »[k]ongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender«. Argumentet gik på, at netop den karakter talte imod at anerkende retlig interesse støttet på en families generelle livsvilkår i et konfliktområde. Tilsvarende fremhævede staten i organisationssagen, at tilladelserne er forbundet med meget tungtvejende udenrigs- og sikkerhedspolitiske interesser, og at søgsmålet reelt anfægtede F-35-partnerskabsaftalen som sådan.

De to domme viser samlet, at § 19-prærogativet ikke fungerer som en formel domstolsimmunitet – Højesteret afviste sagerne på retlig interesse, ikke på manglende judiciabilitet – men at det i praksis virker som en betydelig modvægt mod at lempe søgsmålsbetingelserne, når indgrebet består i en samlet udenrigspolitisk risikoafvejning. Staten anførte i den forbindelse udtrykkeligt, at afvisningen ikke udelukker domstolsprøvelse af enkeltafgørelser om våbeneksport i andre tilfælde, hvor en adressat eller en direkte berørt part står som sagsøger.

LOV	Grundloven § 19, stk. 1	Våbenloven § 6	
PRAKSIS	Højesteret · Palæstinensisk statsborger havde ikke retlig interesse i prøvelse af danske F-35 våbeneksporttilladelser – Højesteret stadfæster afvisning		18.03.2026
	Højesteret · Humanitære organisationer afvist: Ingen søgsmålskompetence i sag om F-35-våbeneksport		18.03.2026

Landsretten · Afvisning af søgsmål fra humanitære organisationer om dansk våbeneksport til F-35-programmet grundet manglende retlig interesse

11.04.2025

§ 6 Grundlovens § 73 som materiel skranke: ejendomsbegrebet og afståelseskriterierne

Grundloven § 73, stk. 1 lyder:

Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

Bestemmelsen rummer tre kumulative betingelser for lovlig ekspropriation: **almennelleformål**, **lovhjemmel** og **fuldstændig erstatning**. Den afgørende juridiske øvelse er imidlertid forudgående – om indgrebet overhovedet udgør en »afståelse«.

Justitsministeriets [vejledning om lov kvalitet](#) sammenfatter den etablerede lære, som domstolene arbejder ud fra. Om ejendomsbegrebet hedder det:

Grundlovens ejendomsbegreb er meget bredt. Det omfatter alle rettigheder, der efter deres karakter skaber grundlaget for fysiske eller juridiske personers økonomiske eksistens og virke. Det omfatter således ikke blot den egentlige ejendomsret, men også f.eks. begrænsede rettigheder (herunder brugs- og panterrettigheder), fordringsrettigheder og næringsrettigheder.

Og videre om grænsedragningen:

Afgørelsen af, om der er tale om ekspropriation eller erstatningsfri regulering, beror efter retspraksis på et samlet skøn over indgrebets beskaffenhed. Som momenter, der må tillægges betydning ved udøvelsen af dette skøn, indgår i almindelighed navnlig indgrebets formål, i hvilken grad indgrebet er generelt eller konkret (herunder om det rammer mange eller få rettighedshavere), indgrebets intensitet, om indgrebet angår en fremtidig eller en aktuel råden, og om der er tale om en tilintetgørelse af rettigheden eller en overførelse til andre fysiske eller juridiske personer.

Vejledningen understreger, at lovgivningsmagten »i vid udstrækning« kan regulere udøvelsen af beskyttede rettigheder uden at der foreligger ekspropriation, og at ekspropriation kun kan ske med lovhjemmel – også når indgrebet foretages direkte ved lov. Den pålægger tillige lovgiver at tage udtrykkelig stilling: enten skal loven indeholde erstatningsbestemmelser, eller bemærkningerne skal angive, at hjemlen ikke rækker til ekspropriative indgreb.

At ejendomsbegrebet også dækker rettigheder afledt af kontrakt og tilladelse ses i praksis. I

[BS-32896/2024-VLR](#) blev Pindstrup Mosebrug A/S tilkendt ca. 19,96 mio. kr. i ekspropriationserstatning for tab af retten til at indvinde tørv på et statsejet, forpagtet areal – tvisten for landsretten angik alene den skattemæssige kvalifikation af erstatningen, ikke om indgrebet var ekspropriativt. Og i [14/2022](#) indgik § 73 i Højesterets proportionalitetsvurdering af beslaglæggelse af et leasingselskabs bil anvendt til vanvidskørsel – altså et indgreb i tredjemands ejendom.

LOV

[Grundloven § 73, stk. 1](#)

PRAKSIS

Højesteret · Betingelser for beslaglæggelse af leaset køretøj anvendt til vanvidskørsel – proportionalitetsvurdering for ejer og leasingtager

27.01.2023

Landsretten · Skattepligt af ekspropriationserstatning for tørveindvindingsret på forpagtet areal

18.12.2025

§ 7 Erstatningsfri regulering ved lov: huslejeloftet som prøvesag

Den mest udførlige nyere anvendelse af afståelseskriterierne på en **lov** er [BS-29919/2023-OLR](#). Boda Holding ApS, ejer af 46 nettoprisregulerede boliglejemål i Middelfart, gjorde gældende, at det midlertidige huslejeloft i **lov nr. 1311 af 27. september 2022** – som begrænsede nettoprisindeksreguleringen til 4 % om året i 2022 og 2023, jf. [lejeloven § 53, stk. 3](#) – var grundlovsstridig, og krævede 573.741,96 kr. i erstatning.

Parterne var enige om, at afgørelsen beror på en samlet vurdering med særlig vægt på fire kriterier. Deres modstridende anvendelse af dem illustrerer skønnets struktur:

Kriterium	Udlejerens synspunkt	Ministeriets synspunkt
Overførsel	Beløbet overføres krone for krone fra udlejer til lejer	Ingen ejendomsretlig overførsel – blot et loft over stigningstakten
Generelt/konkret	Kun en snæver kreds af professionelle udlejere rammes reelt	Loven rammer samtlige ca. 160.000 nettoprisindekserede lejeboliger
Intensitet	Tab over 6 % af huslejeindtægten i 2023, løbende for 27 lejemål	Under 1 % af berørt ejendomsværdi; loftet bortfalder ved genudlejning
Formål (causa)	Upræcist, uden evidens, hastevedttaget før et folketingsvalg	Sagligt hensyn til en samfundsmæssigt forsvarlig lejeudvikling

Landsretten fandt først, at loven havde haft konkret og aktuel indvirkning på selskabets forhold, og at selskabet derfor **havde retlig interesse** i at få prøvet grundlovsmæssigheden. Anerkendelsespåstanden blev dog afvist, fordi den samtidig blot var et anbringende til støtte for erstatningspåstanden. Realitetsvurderingen af § 73 kom herefter under erstatningspåstanden, og landsretten konkluderede:

Efter en samlet vurdering finder landsretten, at der ikke generelt var tale om et indgreb, der havde karakter af en afståelse, hvorfor loven ikke var ekspropriativ. Efter sagens oplysninger, herunder om Boda Holding ApS' tab som følge af indgrebet, finder landsretten det heller ikke godtgjort, at Boda Holding ApS blev så særlig intensivt ramt af indgrebet, at indgrebet havde karakter af en afståelse i forhold til Boda Holding ApS.

Dommen viser den todelte prøvelse, som vejledningen om lov kvalitet forudsætter: først om loven **generelt** er ekspropriativ, dernæst om den **konkret** rammer den enkelte så intensivt, at der undtagelsesvis foreligger afståelse over for netop denne rettighedshaver. Det talte imod udlejerens, at selskabet ikke havde dokumenteret udgiftsstigninger og ikke havde forsøgt at anvende undtagelsesbestemmelsen i [lejeloven § 53 a, stk. 1](#).

LOV [Grundloven § 73, stk. 1](#) [Lejeloven § 53, stk. 3](#) [Lejeloven § 53a, stk. 1](#)

PRAKSIS **Landsretten** · Østre Landsret: Midlertidigt huslejeloft på 4 % (lov nr. 1311/2022) er ikke ekspropriation i strid med grundlovens § 73

27.03.2026

§ 8 Rådighedsindskrænkninger i naturbeskyttelse og grundvandsbeskyttelse

Fredninger og miljøpålæg er de klassiske grænsetilfælde. I [BS-27542/2023-OLR](#) angreb en stor gruppe lodsejere fredningen af Stevns Klint – UNESCO-verdensarvsområde – som en ulovlig ekspropriation. Fredningen

indebar en 25 meter bred dyrkningsfri bræmme fra klintekanten med forbud mod gødskning, sprøjtning og kalkning samt sikring af et sammenhængende trampestiforløb.

Østre Landsret anerkendte, at der var tale om en alvorlig rådighedsindskrænkning, men fandt ikke, at ejendomsretten reelt blev ophævet: lodsejerne beholdt ejerskabet, indgrebet var arealmæssigt begrænset til en stribe langs kysten, og der var udbetalt fuld erstatning for tabene efter naturbeskyttelseslovens egne erstatningsregler. Der forelå derfor **ikke** ekspropriation i grundlovens forstand. Lodsejerne angreb tillige beslutningsgrundlaget som stridende mod officialprincippet, men landsretten fandt, at Miljø- og Fødevareklagenævnet havde et solidt fagligt grundlag i rapporter fra Danmarks Miljøundersøgelser og en afhandling fra Aarhus Universitet, der dokumenterede signifikant effekt af markdrift op til 25 meter ned i skrænterne.

På grundvandsområdet er billedet det samme. I [BS-35231/2018-OLR](#) stadfæstede Østre Landsret Egedal Kommunes forbud mod anvendelse, håndtering og opbevaring af plantebeskyttelsesmidler i et boringsnært beskyttelsesområde (BNBO) omkring en kildeplads, der forsyner ca. 30.000 husstande. Landsretten fandt hjemmel i [miljøbeskyttelseslovens § 24, stk. 1](#) også ud over 10-meterszonen, og at forbuddene – herunder opbevaringsforbuddet – var proportionale.

I [BS-12755/2020-VLR](#) frifandt Vestre Landsret Miljø- og Fødevareklagenævnet i en sag, hvor syv lodsejere syd for Aarhus angreb pesticidforbud meddelt efter [miljøbeskyttelseslovens § 26 a](#). Landsretten fandt, at nævnets faglige vurderinger af grundvandets sårbarhed ikke kunne tilsidesættes, at forbuddene var nødvendige for at forebygge forurening, og – afgørende for § 73-spørgsmålet – at lodsejerne allerede havde fået **fuld erstatning på 6.491.747 kr.** Det illustrerer et tilbagevendende mønster: lovgiver har på disse områder selv indbygget erstatningsregler (»mod fuldstændig erstatning«), hvilket i praksis afskærer § 73-argumentet, uanset hvordan indgrebet ellers skulle kvalificeres.

En beslægtet strukturel pointe fremgår af [BS-15215/2020-OLR](#): efter miljøbeskyttelseslovens § 64 a betales erstatningen efter § 26 a af kommunalbestyrelsen eller af de vandforsyninger, der har fordel af beslutningen – og dermed i sidste ende af vandforbrugerne, herunder den berørte lodsejer selv.

LOV	Grundloven § 73, stk. 1	Miljøbeskyttelsesloven § 24, stk. 1	
	Miljøbeskyttelsesloven § 26a, stk. 1	Naturbeskyttelsesloven § 33, stk. 1	
PRAKSIS	Landsretten · Østre Landsret stadfæster fredning af Stevns Klint og afviser lodsejeres krav om ugyldighed		27.11.2025
	Landsretten · Vestre Landsret frifinder Miljø- og Fødevareklagenævnet i sag om pesticidforbud		21.11.2024
	Landsretten · Dom om Retlig Interesse i Sag om Grundvandsbeskyttelsesregler		02.12.2022
	Landsretten · Forbud mod plantebeskyttelsesmidler i boringsnært beskyttelsesområde (BNBO) stadfæstet		01.04.2022

§ 9 Ophør af rettigheder ved administrativ regulering: nedlæggelse af privat fællesvej

Et af de klareste udsagn om, hvor grænsen mellem regulering og ekspropriation ligger for **begrænsede rettigheder**, findes i [100/2016](#). Appellanten havde i 2003 vundet hævde på færdsel over en nabos ejendom, og retten var tinglyst. Da vejmyndigheden efterfølgende nedlagde vejen som privat fællesvej, gjorde han

gældende, at en tinglyst færdselsret er beskyttet af [grundloven § 73](#) og kun kan fjernes ved ekspropriation, som [privatvejsloven](#) ikke hjemler.

Højesteret fastslog først det systematiske udgangspunkt:

Højesteret finder, at det følger af disse regler om nedlæggelse af en privat fællesvej, at retten for en anden end grundejer til at færdes på vejen ophører, hvis vejen nedlægges.

Og dernæst § 73-vurderingen:

Højesteret finder, at en vejmyndigheds skønsmæssige afgørelse om at nedlægge en privat fællesvej ikke udgør ekspropriation, hvis privatvejslovens betingelser er opfyldt, idet nedlæggelse af den private fællesvej da ikke vil gå ud over, hvad man må tåle som erstatningsfri regulering.

Afgørende var, at [privatvejsloven § 53, stk. 2](#) i sig selv indeholder den materielle beskyttelse: vejen skal opretholdes, hvis den er eneste adgangsvej, eller hvis den »i øvrigt er af vigtighed for en ejendom med vejret til vejen«. Da taksationsmyndighederne havde fundet, at vejretten ikke var af væsentlig betydning for appellants landbrugsdrift, var lovens betingelser opfyldt, og der forelå dermed ikke ekspropriation.

Dommens metode er generaliserbar: når en særlov selv opstiller en væsentlighedsspærring, som myndigheden skal iagttage, absorberer lovens egen afvejning § 73-vurderingen. Det er kun, hvis myndigheden går ud over lovens betingelser, at spørgsmålet om ekspropriationshjemmel opstår. Vejdirektoratet har i tråd hermed i sin praksis fastholdt, at ekspropriationsadgangen i [privatvejsloven § 72, stk. 3](#) er et redskab til at gennemføre en truffet afgørelse, ikke en genvej uden om nedlæggelsesprocedurerne i [§ 73](#) og [§ 74](#).

LOV

[Grundloven § 73, stk. 1](#)[Privatvejsloven § 53, stk. 2](#)[Privatvejsloven § 72, stk. 3](#)

PRAKSIS

Højesteret · Nedlæggelse af privat fællesvej og spørgsmålet om ekspropriation vs. erstatningsfri regulering

31.03.2017

§ 10 Prøvelsen af den konkrete ekspropriationsbeslutning: lovlighed, nødvendighed, aktualitet og proportionalitet

Hvor prøvelsen af **love** er tilbageholdende, er prøvelsen af **konkrete ekspropriationsbeslutninger** intensiv. Retspraksis og administrativ praksis anvender et fast firtrinsskema, som er kodificeret i [vejledningen om reglerne for ekspropriation efter planloven](#) og i [vejledningen til lov om offentlige veje](#): ekspropriationen skal være **lovlig**, **nødvendig**, **tidsmæssigt aktuel** og **proportional**.

Højesterets ledende dom er [BS-18076/2021-HJR](#) om midlertidig ekspropriation af et arbejdsareal til Hovedstadens Letbane på Ring 3:

Det påhvilede ekspropriationskommissionen at påse, at betingelserne for ekspropriation af As ejendom var opfyldt, herunder at ekspropriation måtte anses for påkrævet. Ved denne vurdering måtte det bl.a. indgå, hvor byrdefuld ekspropriation ville være for A, og om der var mulighed for i stedet at anvende andre ejendomme som arbejdsareal.

To principper fremgår klart. For det første er **vurderingstidspunktet** afgørelsestidspunktet – det forhold, at arealet senere slet ikke blev anvendt, kunne ikke gøre den oprindelige beslutning ugyldig. For det andet prøves **alternativafvejningen**, men med respekt for myndighedens skøn: Højesteret fandt ikke grundlag for at tilsidesætte kommissionens afvejning af hensynet til at undgå inddragelse af privat ejendom

over for naturbeskyttelse og rekreative hensyn. At ejeren ikke havde anmodet om lokalplan gjorde hans udviklingsplaner for usikre til at ændre proportionalitetsvurderingen. Østre Landsret havde nået samme resultat i [BS-35322/2019-OLR](#).

I klagenævnene og hos Vejdirektoratet er billedet mere blandet – og netop **undersøgelsen af alternativer** er den hyppigste ugyldighedsgrund:

- I [21-07388](#) ophævede Vejdirektoratet en ekspropriation til Nordsøstien, fordi Brønderslev Kommune ikke havde undersøgt en sti i vejrabatten eller afklaret den retlige status af et gammelt vejtracé.
- I [20/14115](#) ophævede Miljø- og Fødevarerklagenævnet en ekspropriation til regnvandsbassin, fordi spildevandsplanen ikke gav lodsejeren nogen forventning om at skulle afgive areal. Nævnet understregede, at ekspropriation er et indgreb i en grundlovssikret rettighed, og at det derfor tydeligt skal fremgå af planen, at ejendommen kan blive omfattet. Samme resultat i [25/04437](#) om et mangelfuldt plangrundlag i Roskilde.
- Er plangrundlaget derimod i orden, stadfæstes beslutningen, jf. [26-06179](#) og [26-03476](#), samt [NMK-42-00549](#), hvor alternative linjeføringer var dyrere og løb gennem forurennet jord.
- Vejdirektoratet stadfæstede i [20-00260](#) en ekspropriation af 16 m² til cykelsti, hvor kommunen havde gennemgået alternativerne sagligt, og tilsvarende i [EMN-2025-12809](#).

Almenvellekravet kan også fælde en beslutning. I [Planklagenævnets afgørelse af 26. april 2023](#) ophævede et flertal på 9 af 11 medlemmer en ekspropriation af ca. 8.300 m² efter [planloven § 47, stk. 1](#): lovlighed, aktualitet og snæver nødvendighed var opfyldt, men indgrebet var ikke rimeligt, fordi det udelukkende tjente én privat virksomheds udvidelsesønsker. Hensynet til den private ejendomsret vejede her tungere end de lokale erhvervsinteresser.

Endelig gælder proportionalitetskravet også valget af indgrebsform. Folketingets Ombudsmand fastslog i [FOB 2015-64](#), at Vejen Kommune lovligt kunne etablere Kongeåstien ved frivillige aftaler i stedet for ved ekspropriation – ombudsmanden fandt ikke grundlag for kritik og bemærkede, at grundloven og ekspropriationshjemlerne forudsætter, at myndigheden kan skaffe sig den fornødne rådighed ved privatretlig aftale, når behovet for beskyttelse mod tvang dermed bortfalder. Omvendt kritiserede ombudsmanden i sagen om [ekspropriation til stianlæg](#) både kommunens manglende begrundelse efter forvaltningslovens § 24 og Vejdirektoratets afgørelse truffet i vildfarelse om lokalplanens indhold, idet utilstrækkelig sagsoplysning kan bevirke, at afgørelsen må tilsidesættes som ugyldig.

LOV	Grundloven § 73, stk. 1	Miljøbeskyttelsesloven § 58, stk. 1	Planloven § 47, stk. 1
	Vejloven § 97, stk. 1		
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om gyldigheden af ekspropriation til Hovedstadens Letbane Landsretten · Østre Landsret fastslår lovligheden af midlertidig ekspropriation til Ring 3 Letbane trods efterfølgende ændret arealbehov Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ekspropriation til udvidelse af regnvandsbassin stadfæstet – lovligheds-, aktualitets- og nødvendighedskravet opfyldt Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ekspropriation af rettigheder til vandforsyningsledning med fravigelse af gæsteprincippet stadfæstet af Miljø- og Fødevarerklagenævnet Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ugyldig ekspropriation til spildevandsanlæg i Roskilde Kommune grundet mangelfuldt plangrundlag Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse om ekspropriation til regnvandsbassin ophæves		
			26.09.2022 12.04.2021 28.08.2026 14.08.2026 15.12.2025 30.11.2021

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse af ekspropriationsbeslutning vedrørende råvandsledning på [matrikel1], Vemmelev By, Gimlinge	12.10.2017
Vejdirektoratet · Ekspropriation til sti ved ny parkeringsplads anset for lovlig og proportional	11.07.2025
Vejdirektoratet · Ophævelse af ekspropriation til Nordsøstien på grund af manglende undersøgelse af alternativer	18.12.2021
Vejdirektoratet · Ekspropriation til cykelsti i Kalundborg opretholdt trods klage over linjeføring og værditab	22.06.2020
Planklagenævnet · Ophævelse af ekspropriation til privat virksomhedsudvidelse på grund af manglende rimelighed	26.04.2023

§ 73, stk. 3: adgangen til domstolsprøvelse af ekspropriationsakten og erstatningen

Grundloven § 73, stk. 3 fastslår:

Ethvert spørgsmål om ekspropriationsaktens lovlighed og erstatningens størrelse kan indbringes for domstolene. Prøvelsen af erstatningens størrelse kan ved lov henlægges til domstole oprettet i dette øjemed.

Bestemmelsen indeholder dermed to spor, der i praksis administreres adskilt. **Lovlighedsspørgsmålet** går til de almindelige domstole – eventuelt efter administrativ rekurs til Vejdirektoratet, Planklagenævnet eller Miljø- og Fødevareklagenævnet. **Erstatningsspørgsmålet** er ved lov henlagt til taksations- og overtaksationskommissionerne, hvis kompetence er nærmere udmøntet i [bekendtgørelse om taksationskommissioner og overtaksationskommissioner § 3](#).

Kompetencefordelingen håndhæves stramt. Vejdirektoratet afviste i [19-16030](#) at behandle en klage over manglende støjværn, fordi spørgsmålet reelt angik erstatningens størrelse. Og i [BS-666/2012-SON](#) tog byretten stilling til, om erstatningskrav opstået efter selve ekspropriationsforretningen kunne indbringes direkte for domstolene eller først skulle for ekspropriationskommissionen.

Når erstatningen først har været forelagt taksationsmyndighederne, er domstolsprøvelsen til gengæld reel og går på substansen:

Sag	Spørgsmål	Udfald
BS-6402/2019-OLR	Forventningsværdi ved modtagelse af forurenede jord til støjvold	Landsrettens flertal forhøjede erstatningen markant (dissens)
BS-44692/2021-HJR	Samme spørgsmål for Højesteret	Byrettens dom genoprettet; erstatning som landbrugsjord (22 kr./m ²)
BS-11936/2024-HJR	Fradrag for fordele tilført restejeendommen	Fradrag lovligt; skønsmændenes 30 kr./m ² oversteg forventningsværditillægget
BS-6015/2022-VLR	Samme sagskompleks i landsretten	Lodsejerne pålagt at tilbagebetale allerede udbetalt erstatning
BS-48391/2021-HJR	Krav på fremrykket ekspropriation efter jernbanelovens § 33	Banedanmark frifundet – »særlig indgribende« ikke opfyldt

Sammenholdt viser [BS-6402/2019-OLR](#) og [BS-44692/2021-HJR](#), at »fuldstændig erstatning« måles på **jordens handelsværdi**, ikke på en særlig brugsværdi, som ejeren selv ville kunne have realiseret – Højesteret satte her en klar grænse over for landsrettens mere ekspansive linje. Tilsvarende har Højesteret i

[BS-29564/2023-HJR](#) fastholdt, at ekspropriationserstatningssager som udgangspunkt hører hjemme i byretten og ikke uden videre henvises til landsretten som 1. instans efter [retsplejeloven § 226, stk. 1](#).

Et særligt spørgsmål om, hvem § 73 beskytter, blev rejst i [Taksationskommissionens kendelser af 7. juli 2021](#) om København-Ringsted-banen, hvor Greve Kommune som lodsejer påberåbte sig kommuners beskyttelse efter grundlovens § 73. Kommissionen fastholdt taksten på 40 kr./m² for grønne arealer, men tilkendte erstatning for midlertidig arealbrug.

Endelig kan indholdet af ekspropriationsservitutten prøves. I [BS-22991/2018-VLR](#) og [BS-22988/2018-VLR](#) om jordkabelanlægget til havmølleparken Kriegers Flak fastslog Vestre Landsret, at et deklarationsvilkår, der udtrykkeligt fraviger det ulovbestemte gæsteprincip, er lovligt, fordi det blot præciserer den retstilstand, der allerede følger af lovhjemlet ekspropriation mod fuld erstatning.

LOV	Grundloven § 73, stk. 3	Retsplejeloven § 226, stk. 1
PRAKSIS		
	Højesteret · Højesterets afgørelse om fradrag for fordele i ekspropriationserstatning ved etablering af Aarhus Letbane	23.10.2024
	Højesteret · Højesteret stadfæster afslag på henvisning af sager om ekspropriationserstatning til landsretten som 1. instans	08.12.2023
	Højesteret · Erstatning ved ekspropriation til støjvold: Ingen mererstatning for potentiel indtjening ved modtagelse af forurennet jord	14.02.2023
	Højesteret · Fremrykket ekspropriation af landbrugsejendom ved jernbaneprojekt – Betingelsen om særlig indgribende betydning	15.11.2022
	Landsretten · Vestre Landsret frifinder Aarhus Letbane i sag om ekspropriationserstatning og pålægger lodsejere tilbagebetaling	31.10.2023
	Landsretten · Prøvelse af Taksationskommissions kendelse om forlods ekspropriation efter Jernbanelovens § 33	26.11.2021
	Landsretten · Godsejer tilkendt erstatning for forventningsværdi efter ekspropriation til støjvold	23.04.2021
	Landsretten · Afgørelse om ekspropriation til kabellægning og fravigelse af gæsteprincippet	07.01.2021
	Landsretten · Dom om ekspropriation til Kriegers Flak og fravigelse af gæsteprincippet	07.01.2021
	Byretten · Ekspropriationserstatning for Støjvold: Vurdering af Forventningsværdi og Landbrugsjord	04.01.2019
	Byretten · Kendelse om erstatning efter ekspropriation - kompetencefordeling mellem domstole og taksationsmyndigheder	19.11.2012
	Taksationssekretariatet · Taksationskommissionen forhøjer Greve Kommunes ekspropriationserstatning ved København-Ringsted-banen – 40 kr./m ² for grønne arealer og erstatning for midlertidig brug	07.07.2021

§ 12 § 73, stk. 2: mindretalsbeskyttelsen ved opsættende nyvalg

[Grundloven § 73, stk. 2](#) rummer en sjældent anvendt politisk garanti:

Når et lovforslag vedrørende ekspropriation af ejendom er vedtaget, kan en trediedel af folketingets medlemmer indenfor en frist af tre søgnedage fra forslaget endelige vedtagelse kræve, at det først indstilles til kongelig stadfæstelse, når nyvalg til folketinget har fundet sted, og forslaget påny er vedtaget af det derefter sammentrædende folketing.

Bestemmelsen forudsætter, at lovgiver selv har kvalificeret forslaget som et ekspropriationsforslag. Netop derfor er den blevet gjort til et selvstændigt anbringende i [BS-29919/2023-OLR](#). Boda Holding ApS gjorde

gældende, at huslejeloftsloven var ugyldig, fordi forarbejderne benægtede, at indgrebet var ekspropriativt, og at Folketingets mindretal derved blev frataget adgangen til at kræve opsættende nyvalg efter § 73, stk. 2.

Anbringendet slog ikke igennem. Da Østre Landsret nåede frem til, at loven efter en samlet vurdering ikke var ekspropriativ, bortfaldt forudsætningen for § 73, stk. 2 – der var ikke tale om »et lovforslag vedrørende ekspropriation af ejendom«. Ministeriet blev frifundet.

Sagen illustrerer et principielt afhængighedsforhold: mindretalsbeskyttelsen i stk. 2 udløses kun, hvis indgrebet materielt er en afståelse efter stk. 1, og domstolenes efterprøvelse af den kvalifikation sker først bagudrettet i en erstatningssag. Justitsministeriets [vejledning om lov kvalitet](#) adresserer forudsætningen direkte og pålægger lovgiver at tage udtrykkelig stilling: enten skal det fremgå klart, at indgrebet har ekspropriativ karakter – med tilhørende erstatningsbestemmelser – eller også skal bemærkningerne angive, at hjemlen skal forstås med den begrænsning, at den ikke rækker til afgørelser, der udgør ekspropriation.

LOV

[Grundloven § 73, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS

Landsretten · Østre Landsret: Midlertidigt huslejeloft på 4 % (lov nr. 1311/2022) er ikke ekspropriation i strid med grundlovens § 73

27.03.2026

§ 13 Sammenfatning: to porte og et samlet skøn

Praksis kan sammenfattes i tre iagttagelser.

For det første er den processuelle port smal. Den, der vil have en lov prøvet, skal enten kunne pege på en konkret forvaltningsakt truffet i medfør af loven, eller kunne godtgøre, at loven har haft konkret og aktuel indvirkning på netop hans forhold – som udlejeren i [BS-29919/2023-OLR](#), der kunne dokumentere et opgjort huslejetab. Generelt formulerede påstande om, at en regel er retsstridig »i forhold til alle og enhver«, afvises efter [BS-499/2023-HJR](#) allerede på grund af deres form. Maastricht-undtagelsen er reserveret til spørgsmål om overladelse af lovgivnings- eller myndighedskompetence, jf. [BS-26806/2024-OLR](#). Og foreninger må enten have lovhjemlet klageret eller en egentlig særstatus, jf. [BS-24622/2025-HJR](#) og [BS-8151/2018-HJR](#).

For det andet er prøvelsesintensiteten omvendt proportional med indgrebets normhierarkiske niveau.

Over for love og traktattiltrædelser er domstolene tilbageholdende – [BS-199/2012-HJR](#) fandt »ikke grundlag for at gå imod« regeringens og Folketingets forfatningsretlige vurdering. Over for konkrete ekspropriationsbeslutninger prøves derimod både hjemmel, faktum, alternativer og forholdsmæssighed, jf. [BS-18076/2021-HJR](#) og den righoldige nævnspraksis, hvor manglende alternativundersøgelse og mangelfuldt plangrundlag jævnligt fører til ugyldighed.

For det tredje går hovedvejen ud af § 73 gennem lovgivers egne erstatningsregler. I samtlige de nyere sager, hvor lodsejere har angrebet miljø- og naturreguleringen som ekspropriation – [BS-27542/2023-OLR](#) om Stevns Klint, [BS-35231/2018-OLR](#) om BNBO og [BS-12755/2020-VLR](#) om pesticidforbud – har det været afgørende, at der blev ydet fuld erstatning efter særlovens egne regler. Grundlovens ejendomsbeskyttelse fungerer i dansk ret derfor mindre som en spærre mod indgreb og mere som en garanti for, at indgreb af tilstrækkelig intensitet ledsages af kompensation. Til gengæld gælder garantien bredt: ejendomsbegrebet dækker efter [vejledningen om lov kvalitet](#) alle rettigheder, der skaber grundlaget for økonomisk eksistens og virke – herunder kontraktbaserede indvindingsrettigheder som i [BS-32896/2024-VLR](#), hvor Pindstrup Mosebrug blev tilkendt knap 20 mio. kr.

Afgrænsningsmæssigt bemærkes, at oversigten ikke dækker suverænitetsafgivelse efter [grundloven § 20](#), folkeafstemninger eller den detaljerede erstatningsudmåling ved taksation. Beslægtede forvaltningsretlige spor behandles i [proportionalitetsprincippet i forvaltningen](#) og [officialprincippet](#), mens de processuelle adgangsspørgsmål supplerende belyses i [gruppesøgsmål](#), [fri proces og retshjælp](#) og [EMRK artikel 6 om retfærdig rettergang](#).

LOV	Grundloven § 3	Grundloven § 63, stk. 1	Grundloven § 73, stk. 1-3
PRAKSIS			
	Højesteret · Humanitære organisationer afvist: Ingen søgsmålskompetence i sag om F-35-våbeneksport		18.03.2026
	Højesteret · Højesterets dom om manglende retlig interesse i at prøve generelle miljøregler uden konkrete afgørelser		03.05.2024
	Højesteret · Højesterets dom om gyldigheden af ekspropriation til Hovedstadens Letbane		26.09.2022
	Højesteret · Patientdataforeningens manglende søgsmålskompetence i sag om ulovlig helbredsdataindsamling (DAMD-sagen)		16.10.2018
	Højesteret · Lissabon-dommen: Højesteret fandt ikke, at Danmarks tiltrædelse af Lissabon-traktaten var i strid med Grundloven		20.02.2013
	Landsretten · Østre Landsret: Midlertidigt huslejeloft på 4 % (lov nr. 1311/2022) er ikke ekspropriation i strid med grundlovens § 73		27.03.2026
	Landsretten · Skattepligt af ekspropriationserstatning for tørveindvindingsret på forpagtet areal		18.12.2025
	Landsretten · Østre Landsret stadfæster fredning af Stevns Klint og afviser lodsejeres krav om ugyldighed		27.11.2025
	Landsretten · Afvisning af søgsmål fra humanitære organisationer om dansk våbeneksport til F-35-programmet grundet manglende retlig interesse		11.04.2025
	Landsretten · Vestre Landsret frifinder Miljø- og Fødevareklagenævnet i sag om pesticidforbud		21.11.2024
	Landsretten · Forbud mod plantebeskyttelsesmidler i boringsnært beskyttelsesområde (BNBO) stadfæstet		01.04.2022

REFERENCE	Lovgrundlag	4 paragraffer
	Grundloven § 3	Grundloven § 19 stk. 1
	Grundloven § 63 stk. 1	Grundloven § 73 stk. 1, 2, 3

MATERIALE	Citerede afgørelser	45 afgørelser
HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS		15
18.03.2026	Humanitære organisationer afvist: Ingen søgsmålskompetence i sag om F-35-våbeneksport	10707-12714
18.03.2026	Palæstinensisk statsborger havde ikke retlig interesse i prøvelse af danske F-35 våbeneksporttilladelser – Højesteret stadfæster afvisning	24667-2025
23.10.2024	Højesterets afgørelse om fradrag for fordele i ekspropriationserstatning ved etablering af Aarhus Letbane	6411-7689

03.05.2024	Højesterets dom om manglende retlig interesse i at prøve generelle miljøregler uden konkrete afgørelser	bs-499-2023-hjr
08.12.2023	Højesteret stadfæster afslag på henvisning af sager om ekspropriationserstatning til landsretten som 1. instans	4448-5340
01.06.2023	Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen	bs-3521-2021-hjr
14.02.2023	Erstatning ved ekspropriation til støjvold: Ingen mererstatning for potentiel indtjening ved modtagelse af forurennet jord	bs-44692-2021-hjr
27.01.2023	Betingelser for beslaglæggelse af leaset køretøj anvendt til vanvidskørsel – proportionalitetsvurdering for ejer og leasingtager	14/2022
15.11.2022	Fremrykket ekspropriation af landbrugsejendom ved jernbaneprojekt – Betingelsen om særlig indgribende betydning	bs-48391-2021-hjr
26.09.2022	Højesterets dom om gyldigheden af ekspropriation til Hovedstadens Letbane	bs-18076-2021-hjr
16.10.2018	Patientdataforeningens manglende søgsmålskompetence i sag om ulovlig helbredsdataindsamling (DAMD-sagen)	bs-8151-2018-hjr
31.03.2017	Nedlæggelse af privat fællesvej og spørgsmålet om ekspropriation vs. erstatningsfri regulering	100-2016
12.08.2014	Prøvelse af Advokatnævnets kompetenceafvisning efter Grundlovens § 63	276-2013
20.02.2013	Lissabon-dommen: Højesteret fandt ikke, at Danmarks tiltrædelse af Lissabon-traktaten var i strid med Grundloven	5036-6056
12.10.2001	Højesteretsdom om domstolsprøvelse af enrumsanbringelse	4990-6010

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

13

27.03.2026	Østre Landsret: Midlertidigt huslejeloft på 4 % (lov nr. 1311/2022) er ikke ekspropriation i strid med grundlovens § 73	10758-12793
18.12.2025	Skattepligt af ekspropriationserstatning for tørveindvindingsret på forpagtet areal	10385-12221
27.11.2025	Østre Landsret stadfæster fredning af Stevns Klint og afviser lodsejeres krav om ugyldighed	10266-12060
11.04.2025	Afvisning af søgsmål fra humanitære organisationer om dansk våbeneksport til F-35-programmet grundet manglende retlig interesse	10508-12388
21.11.2024	Vestre Landsret frifinder Miljø- og Fødevarerklagenævnet i sag om pesticidforbud	7024-8439
31.10.2023	Vestre Landsret frifinder Aarhus Letbane i sag om ekspropriationserstatning og pålægger lodsejere tilbagebetaling	5369-6441
02.12.2022	Dom om Retlig Interesse i Sag om Grundvandsbeskyttelsesregler	4690-5641
01.04.2022	Forbud mod plantebeskyttelsesmidler i boringsnært beskyttelsesområde (BNBO) stadfæstet	2886-3421

26.11.2021	Prøvelse af Taksationskommissions kendelse om forlods ekspropriation efter Jernbanelovens § 33	2084-2487
23.04.2021	Godsejer tilkendt erstatning for forventningsværdi efter ekspropriation til støjvold	2395-2861
12.04.2021	Østre Landsret fastslår lovligheden af midlertidig ekspropriation til Ring 3 Letbane trods efterfølgende ændret arealbehov	1996-2381
07.01.2021	Afgørelse om ekspropriation til kabellægning og fravigelse af gæsteprincippet	2195-2617
07.01.2021	Dom om ekspropriation til Kriegers Flak og fravigelse af gæsteprincippet	3703-4435
BYRET TEN · FØRSTE INSTANS		3
04.01.2019	Ekspropriationserstatning for Støjvold: Vurdering af Forventningsværdi og Landbrugsjord	2387-2851
19.11.2012	Kendelse om erstatning efter ekspropriation - kompetencefordeling mellem domstole og taksationsmyndigheder	1807-2158
16.11.2009	Ugyldighed af byfornyelsesbeslutning og pligt til medlemskab af gårdlav	4752-5721
MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		5
28.08.2026	Ekspropriation til udvidelse af regnvandsbassin stadfæstet – lovligheds-, aktualitets- og nødvendighedskravet opfyldt	26-06179
14.08.2026	Ekspropriation af rettigheder til vandforsyningsledning med fravigelse af gæsteprincippet stadfæstet af Miljø- og Fødevareklagenævnet	26-03476
15.12.2025	Ugyldig ekspropriation til spildevandsanlæg i Roskilde Kommune grundet mangelfuldt plangrundlag	25/04437
30.11.2021	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om ekspropriation til regnvandsbassin ophæves	20/14115
12.10.2017	Stadfæstelse af ekspropriationsbeslutning vedrørende råvandsledning på [matrikel1], Vemmelev By, Gimlinge	NMK-42-00549
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		4
03.12.2024	Kontrolafgift opretholdt trods klagers forsøg på betaling i forkert automat ved Dampfærgevej	park-4435
20.12.2023	Afgift for parkering uden for afmærket bås under flytning af tunge møbler	park-2381
28.06.2023	Ugyldig anvendelse af håndskrevet seddel ved defekt elektronisk p-skive på privat parkeringsområde	park-2851
11.05.2023	Annullering af kontrolafgift ved en enkeltcifret tastefejl i ANPR-system på RO's Torv	park-2158
VEJDIREKTORATET · NÆVN / KLAGEINSTANS		3
11.07.2025	Ekspropriation til sti ved ny parkeringsplads anset for lovlig og proportional	emn_2025_12809
18.12.2021	Ophævelse af ekspropriation til Nordsøstien på grund af manglende undersøgelse af alternativer	21_07388

22.06.2020 Ekspropriation til cykelsti i Kalundborg opretholdt trods klage over linjeføring og værditab 20_00260

PLANKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

26.04.2023 Ophævelse af ekspropriation til privat virksomhedsudvidelse på grund af manglende rimelighed

TAKSATIONSSEKRETARIATET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

07.07.2021 Taksationskommissionen forhøjer Greve Kommunes ekspropriationserstatning ved København-Ringsted-banen – 40 kr./m² for grønne arealer og erstatning for midlertidig brug TS81001-00244,
TS81001-00245,
TS81001-00246,
TS81001-00247,
TS81001-00248,
TS81001-00249,
TS81001-00250,
TS81001-00251,
TS81001-00252,
TS81001-00253,
TS81001-00254